

EERLIJK DELEN

Een faillissement is het logische sluitstuk van een kapitalistische economie. Bedrijven die de race niet meer vol kunnen houden worden gesloten en hun plaats wordt ingenomen door nieuwe die beter aan de behoeften van consumenten voldoen. Opruiming van de oude heeft ook als voordeel dat ze de nieuwe niet langer in de weg staan. Schumpeter sprak in dit geval van creatieve destructie.

Dankzij het geduld van Invensys kon Baan nog net aan het bankroet ontsnappen. Inventiviteit is wellicht een beter woord. Baan wordt niet opgedoekt maar uitgekleet. Op deze manier kan de ING-groep toch nog éénderde deel van haar boekverlies van ongeveer f 800 mln op de Nederlandse belastingbetaler afschuiven. Is het eerlijk dat een grootaandeelhouder zo bevoordeeld wordt terwijl de kleine belegger zijn verlies volledig zelf moet dragen?

Het lot lijkt de voetbalclub FC Den Bosch minder goed geschikt. Bleek twee maanden geleden reeds dat de club de competitie op het hoogste voetbalniveau niet aan kan, deze week werd ook duidelijk dat zij in het economisch spel niet mee kan komen. De totale schuld is ongeveer f 10 mln en met een begroot jaartekort van f 4,5 mln is geen verlichting in zicht. Een faillissement lijkt onvermijdelijk.

In alle gevallen waarin de bezittingen niet voldoende zijn om alle schulden te betalen rijst de vraag hoe de boedel over de schuldeisers verdeeld moeten worden. Is het gewenst dat iedereen evenveel krijgt of is het beter als iedereen eenzelfde percentage van zijn uitstaande claim krijgt? Hoe kan de boedel het best verdeeld worden?

Een elegante oplossing voor dit klassieke probleem dateert van ongeveer 2000 jaar geleden en wordt beschreven in de Joodse Talmoed. In het daar gegeven voorbeeld (Kethubot 93a) zijn drie schuldeisers met uitstaande vorderingen van respectievelijk 100, 200 en 300. Indien 100 te verdelen is stelt de Talmoed voor dat ieder evenveel ($33 \frac{1}{3}$) krijgt. Indien totaal 300 te verdelen is, wordt een proportionele verdeling voorgesteld: 50, 100, 150. Indien de boedel 200 groot is wordt voorgesteld dat de kleinste schuldeiser 50 krijgt en dat beide anderen elk 75 krijgen. Wat is het algemene principe zult u vragen: waarom in het ene geval gelijk delen en in het andere proportioneel?

Hoe de mysterieuze verdeling in het tussenliggende geval, die noch gelijk noch proportioneel is, te rechtvaardigen? Een puzzel voor u: hoe moet een boedel ter grootte van 400 verdeeld worden?

Een tipje van de sluier wordt in een ander Talmoedisch verdelingsprobleem opgelicht. Twee vrouwen betwisten een gewaad, de één claimt het helemaal, de ander claimt de helft. Hoe moet het kledingstuk verdeeld worden? De oplossing is nu simpel: er is maar één helft die beiden claimen en het ligt voor de hand deze te delen. De een krijgt dus $\frac{3}{4}$ van het gewaad, de ander $\frac{1}{4}$. Zo krijgt elke vrouw een kwart minder dan zij claimt. Beide vrouwen hebben dus een gelijk verlies.

Deze verdelingsregel voor 2-persoonsconflicten, het eerlijk delen van dat gedeelte van de boedel dat door beiden geclaimd wordt, is zeer natuurlijk. Deze regel is bovendien maar op één manier uit te breiden tot een willekeurig aantal schuldeisers en deze uitbreiding levert precies de getallen uit het bovenstaande voorbeeld op. Ter illustratie: als de twee grootste schuldeisers accepteren dat de kleinste 50 krijgt, accepteren ze (bij boedelgrootte 200) dat voor hen tweeën 150 beschikbaar is. Elk van hen claimt echter het gehele bedrag, zodat eerlijk delen, elk 75, voor de hand ligt. (De oplossing van de puzzel: bij een boedel van 400 is de verdeling 50, 100, 250)

Deze week betuigde de Amsterdamse beurs spijt aan Joodse organisaties voor haar gedrag in de oorlog. De beurs betaalt ook f 314 mln aan schadeloosstelling. Totaal hebben de Joodse organisaties een bedrag van f 639 mln te verdelen, maar de claims van individuen vormen een veelvoud van dit bedrag en de eerste conflicten over hoe deze boedel te verdelen lijken reeds uitgebroken. Het lijkt mij zinvol eerst de Talmoed te bestuderen alvorens te vechten over hoe de pot verdeeld zou moeten worden.

Zo'n studie is ook zinvol voor onze volksvertegenwoordigers die na het zomerreces onze faillissementswetgeving zullen herzien. De Talmoedische regel is niet alleen eerlijk, maar geeft de bij het proces betrokkenen ook de goede prikkels om tot een effectieve oplossing te komen. De regel is prima geschikt als fundament voor de nieuwe Nederlandse wet.

Eric van Damme.